

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://www.muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/rys-historyczny/1945-1990/24057,Nadbuzanska-Brygada-WOP.html>
24.06.2025, 05:58

Nadbuzañska Brygada WOP

Do ochrony odcinka granicy wschodniej ze Związkim Socjalistycznych Republiki Radzieckich na Bugu od miejscowości Niemirów (pow. Siemiatycze) do rzeki Sołokija w rejonie miejscowości Uhnów (pow. Tomaszów Lubelski) utworzono w grudniu 1945 roku 7 Oddział Ochrony Pogranicza z miejscem postoju we Włodawie (następnie w Lublinie i Chełmie Lubelskim). W jego skład wchodziło: dowództwo, sztab, pododdziały przysztabowe, Komendy Odcinka (Terespol, Włodawa, Hrubieszów, Bełz), 17 strażnic i Przejściowe Punkty Kontrolne (Terespol, Dorohusk, Lubycza). We wrześniu 1946 roku na bazie 7 Oddziału sformowano Lubelski Oddział Wojsk Ochrony Pogranicza nr 7. W 1947 roku rozformowano Grupę Manewrową Oddziału i utworzono Szkołę Podoficerską. W marcu 1948 roku Lubelski Oddział Wojsk Ochrony Pogranicza przekształcono w 13 Brygadę Ochrony Pogranicza, a działające Komendy Odcinka w Samodzielne Bataliony Ochrony Pogranicza. W czerwcu 1950 roku na bazie 13 Brygady utworzono 23 Brygadę Wojsk Ochrony Pogranicza. W 1951 roku, w związku z wymianą odcinków granicznych między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkim Socjalistycznych Republiki Radzieckich przeniesiono Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza Bełz do Tomaszowa Lubelskiego. Reorganizacja, jaką przechodziły Wojska Ochrony Pogranicza w czerwcu 1956 roku, doprowadziły do likwidacji 23 Brygady i podległych jej pododdziałów. W miejsce zniesionej jednostki utworzono dwie samodzielne: Grupę Manewrową Wojsk Ochrony Pogranicza i Samodzielny Oddział Zwiadowczy Wojsk Ochrony Pogranicza. W skład Grupy Manewrowej wchodziło: dowództwo i pododdziały obsługi, wydział polityczny, kompanie piechoty, kompanie specjalne i kwatermistrzostwo. Samodzielny Oddział Zwiadowczy składał się natomiast z: dowództwa, Placówek Wojsk Ochrony Pogranicza (Terespol, Włodane, Dorohusk, Strzyżów, Dołhobyczów, Hrebenne) i Granicznych Placówek Kontrolnych (Terespol, Dorohusk, Hrebenne). Rok 1957 przyniósł kolejne zmiany, w kwietniu zlikwidowano wymienione jednostki a w ich miejsce utworzono 23 Oddział Wojsk Ochrony Pogranicza. W 1958 roku powołano do życia dwie placówki Wojsk Ochrony Pogranicza: Janów Podlaski i Sławatycze, a w 1961 roku Placówkę Wojsk Ochrony Pogranicza Strzyżów przeniesiono do Hrubieszowa. W listopadzie 1959 roku nadano 23 Oddziałowi nazwę regionalną: 23 Chełmski Oddział Wojsk Ochrony Pogranicza. Oddział ten funkcjonował do stycznia 1976 roku, kiedy na jego bazie utworzono Nadbuzañską Brygadę Wojsk Ochrony Pogranicza. Nowopowstała Brygada dzieliła się pod względem organizacyjnym na: dowództwo, sztab i pododdziały dowodzenia, wydziały (polityczny, zwiadu, techniczny), sekcje (kadr, finansowe), Batalion Odwodowy, Strażnice Wojsk Ochrony Pogranicza (Janów Podlaski, Terespol, Sławatycze, Włodawa, Dorohusk, Hrubieszów, Dołhobyczów, Hrebenne) i Graniczne Placówki Kontrolne (Terespol, Dorohusk). W 1978 roku przeniesiono Strażnicę

Wojsk Ochrony Pogranicza Hrebenne do Lubyczy Królewskiej, a w 1984 roku sformowano Graniczną Placówkę Kontrolną w Kukurykach koło Terespoła.

Nadbużańską Brygadę zlikwidowano w lipcu w 1989 roku i utworzono w jej miejsce Nadbużański Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza. Jednocześnie przekazano do Podlasko - Mazurskiej Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza lewy odcinek wraz ze strażnicami: Janów Podlaski, Terespol i Sławatycze. Brygada ta przejęła również Graniczną Placówkę Kontrolną Terespol i Kukuryki. Graniczną Placówkę Kontrolną Dorohusk podporządkowano Bieszczadzkiej Brygadzie Wojsk Ochrony Pogranicza.

Nadbużański Batalion Wojsk Ochrony Pogranicza funkcjonował krótko, 15 maja 1991 roku został rozformowany. Na jego bazie powstał Nadbużański Oddział Straży Granicznej.

Bibliografia: Jackiewicz Z., Wojska Ochrony Pogranicza 1945 – 1991. Krótki Informator Historyczny, Kętrzyn 1998.